

Спеціальність 12.00.09. Харківський національний університет внутрішніх справ. Харків. 2024. 39 с.

3. Шепітько В.Ю. Вступ до навчального курсу «Криміналістика»: лекція. Київ : Ін Юре, 2016. 192 с.

Пиріг Ігор Володимирович,
професор кафедри криміналістики та
домедичної підготовки Дніпровського
державного університету внутрішніх
справ, доктор юридичних наук, професор

ОГЛЯД МІСЦЯ ПОЖЕЖІ ПІСЛЯ ВЛУЧАННЯ БОЄПРИПАСІВ У ОБ'ЄКТИ ЦИВІЛЬНОЇ ІНФРАСТРУКТУРИ В УМОВАХ ВІЙНИ

Огляд місця події належить до числа невідкладних початкових, а за ступенем інформативності до найважливіших слідчих (розшукових) дій, що містять орієнтовну та доказову інформацію за кримінальним провадженням. Оскільки огляд у більшості випадків є початковою слідчою (розшуковою) дією, саме його результати дозволяють визначити вихідні положення розслідування, висунути загальні версії та спланувати подальше розслідування. Значення огляду місця події полягає в тому, що сприйняття слідчим особисто обстановки вчиненого кримінального правопорушення не можуть бути компенсовані проведенням інших слідчих (розшукових) дій.

Під час розслідування воєнних злочинів при влучанні боєприпасів в об'єкти цивільної інфраструктури часто виникають пожежі, наслідками яких є руйнування, знищення означених об'єктів, що призводить до значних матеріальних збитків та жертв серед цивільного населення. Невідкладність огляду місця пожежі полягає у тому, що після закінчення пожежі, а іноді і у процесі її гасіння, власниками майна можуть бути вжито заходів щодо вилучення особистих речей або їх залишків. Зазначені дії, по перше, наражають на небезпеку життя та здоров'я самих власників через можливе руйнування чи повторне запалення об'єктів, а по-друге, вносяться зміни в обстановку місця події, що перешкоджає вилученню слідів злочину у повному обсязі.

Завдання огляду місця пожежі внаслідок влучання боєприпасів під час розслідування воєнних злочинів, порушених за ст. 438 КК України дещо відрізняються від завдань огляду під

час розслідування умисного знищення або пошкодження майна, вчиненого шляхом підпалу (ч. 2, ст. 194 КК України). В останньому випадку головним завданням огляду місця пожежі є виявлення доказів, що вказують на причини її виникнення та засоби, що були при цьому використано, а також визначення осередку пожежі. Під час влучання боєприпасів, як правило, є очевидними: осередок пожежі, тобто саме місце влучання, та причина її виникнення, тобто наслідки розриву, термічна дія боєприпасу або запалення носія боєзаряду під час влучання в нього засобів протиповітряної оборони.

В сучасних умовах розв'язаної росією війни проти нашої країни об'єктами цивільної інфраструктури, на яких можуть виникнути пожежі внаслідок влучання боєприпасів можуть бути: багатопверхові житлові будинки; будинками садибного типу; гаражі; лісові масиви; склади промислових та сільськогосподарських товарів; територія виробничих підприємств; об'єкти енергетичного комплексу (електророзподільні станції, теплоелектростанції тощо); сільськогосподарські землі, засаджені соняшником, кукурудзою, злаковими культурами тощо; зернохосовища тощо.

При цьому пожежі можуть виникати після застосування таких засобів ураження: снарядів зі ствольної артилерії (2С3 «Акація», 2С1 «Гвоздика», 2С4 «Тюльпан», 2С7 «Піон» тощо); снаряди, випущені з танків; гранатомети; ракети зенітних ракетних комплексів середньої та ближньої дії («Бук», «Тор», «С-300», «С-400» тощо); реактивні системи залпового огню (БМ-30 «Смерч», БМ-21 «Град», БМ-27 «Ураган», ТОС-1А «Солнцепьок», ТОС-1 «Буратіно» тощо); керовані авіаційні бомби (БетАБ-500; КАБ-250; ОДАБ-500П; ФАБ-250М-46 тощо), що діють на близьких та середніх відстанях. Значних руйнувань та пожеж завдають засоби ураження, що можуть діяти на значній відстані: ударні безпілотні літаючі апарати («Ланцет», «БАС-80», «Орлан» тощо); балістичні ракети та керовані реактивні снаряди («Точка – У», 9М723 «Іскандер-М», «Торнадо-С» тощо), крилаті ракети авіаційного («Х-22», Х-31ПМ, Х-35У, Х-59МК, Х-101 тощо), морського та наземного базування (ЗМ-14, 9М727 (9М728, 9М729), ЗМ55 «Онікс» тощо) [1]. Одним з основних завдань під час огляду місця влучання означених засобів ураження є встановлення марки, моделі, виду боєприпасів, що спричинили пожежу.

Інформація, що міститься у повідомленнях про пожежу, які надходять в органи правопорядку, дає можливість у загальному вигляді змодельовати розвиток події, що спричинило пожежу та дозволяє вжити необхідних заходів з метою організації об'єктивного й якісного огляду місця пожежі. Складності у проведенні огляду полягають, у тому, що до нього залучається багато учасників, які виконують, відповідно своєї компетенції та функціональним обов'язкам, певні дії з метою досягнення спільної мети.

Основним завданням працівників органів досудового розслідування поліції на місці пожежі є виявлення, фіксація та вилучення слідів злочину з метою формування доказової бази. Але, на місці пожежі працюють також співробітники ДСНС, які виконують покладені на них обов'язки, пов'язані, перш за все, з врятуванням здоров'я та життя постраждалих, їх майна, запобігання поширенню пожежі, її гасіння тощо. Питання взаємодії органів та підрозділів, що приймають участь в огляді місця пожежі врегульовано низкою законодавчих та відомчих нормативно-правових актів. Так, наказ МВС України від 24.07.2017 р. № 621, що затверджує Порядок спільних дій Національної поліції України, ДСНС та Експертної служби МВС України під час проведення огляду місця пожежі, виявлення, припинення, попередження та розслідування кримінальних правопорушень та інших подій, пов'язаних з пожежами [2]. Окремі положення вказаного наказу дублюються з Інструкцією з організації взаємодії органів досудового розслідування з іншими органами та підрозділами Національної поліції України в запобіганні кримінальним правопорушенням, їх виявленні та розслідуванні [3]. Відповідно до означених наказів, завданням слідчо-оперативною групи під час огляду місця пожежі є кваліфіковане виявлення, фіксація, вилучення та пакування слідів кримінального правопорушення, встановлення потерпілих та свідків, з'ясування обставин, що мають значення для проведення повного, всебічного та неупередженого розслідування та встановлення правопорушників.

Огляд місця події дозволяється проводити виключно після підтвердження спеціалістами-вибухотехніками чи саперами відсутності небезпечних вибухових матеріалів на території місця проведення огляду. Перед проведенням огляду місця події необхідно забезпечити огорожу території місця події за їх рекомендаціями.

Дослідження обстановки місця події у справах про пожежі, відноситься до числа найскладніших. На практиці огляд місця події за фактом вибухів можуть проводити декілька слідчих. Оскільки кримінальні правопорушення за фактом вибухів порушуються, як правило, за ст. 438 КК України, що підслідна слідчим Служби безпеки України, огляд повинні проводити саме означені уповноважені особи. Однак, на практиці, у зв'язку з недостатньою кількістю слідчих Служби безпеки України та їх завантаженістю, огляд місця події за фактами вибухів і пожеж проводять слідчі Національної поліції. Зважаючи на різноманіття об'єктів, що підлягають огляду, слідчому необхідно залучати велику кількість спеціалістів. Залежно від об'єктів огляду, окрім спеціаліста-криміналіста, який залучається майже завжди, можуть бути залучені вузькопрофільні спеціалісти: вибухотехніки, балісти, зброезнавці, фахівці у галузі ракетної та авіаційної техніки, артилеристи, механіки тощо. Крім того, можуть залучатись пожежники або працівники ДСНС для огляду місця пожежі, судово-медичні експерти або лікарі для огляду трупів, кінологи зі службовими собаками, спеціалісти-біологи для відібрання зразків ДНК тощо [4, с. 73].

У зв'язку з великою кількістю учасників огляду, для досягнення максимального результату потрібна чітка взаємодія між його учасниками. Особливе значення при огляді місця пожежі належить спеціалісту, який має спеціальні знання в галузі пожежної безпеки. Ним можуть бути саме співробітники ДСНС. Але, на наш погляд, потрібно як спеціалістів залучати експертів НДЕКЦ, що мають досвід проведення пожежнотехнічної експертизи. Під час проведення огляду місця пожежі, особливо у разі, коли пожежа відбувається на великих за обсягом територіях (багатоповерхові будинки, ділянки місцевості, лісові масиви тощо, фіксація обстановки бажано проводити шляхом відеозапису з використанням безпілотних летальних апаратів, згідно методичним рекомендаціям [5].

Список використаних джерел

1. Ідентифікація ракетної та реактивної зброї Російської Федерації : посібник / уклад. В. М. Корогаєв, Р. С. Кірін, М. М. Кушнір, А. С. Клочков, О. В. Овчаров, О. С. Жуган. Дніпро : Дніпропетровський НДЕКЦ МВС, 2022. 134 с.

2. Порядок спільних дій Національної поліції України, Державної служби України з надзвичайних ситуацій та Експертної служби Міністерства внутрішніх справ України під

час проведення огляду місця пожежі, виявлення, припинення, попередження та розслідування кримінальних правопорушень та інших подій, пов'язаних з пожежами : Наказ Міністерства внутрішніх справ України від 24.07.2017 р. № 621. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0998-17#Text>.

3. Про затвердження Інструкції з організації взаємодії органів досудового розслідування з іншими органами та підрозділами Національної поліції України в запобіганні кримінальним правопорушенням, їх виявленні та розслідуванні : Наказ МВС України від 07.07.2017 р. № 575. URL: <http://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0937-17/conv>.

4. Пиріг І. В. Залучення спеціалістів під час огляду місця події при розслідуванні злочинів в умовах війни. *II Наукові читання пам'яті Ганса Гросса* : збірник тез міжнародної науково-практичної конференції (м. Чернівці, 9 грудня 2022 року). Чернівці : Чернівецький нац. ун-т ім. Ю. Федьковича, 2022. С. 72–76.

5. Використання безпілотних літальних апаратів під час огляду місця події : метод. рекомендації / кол. авт. : А. В. Захарко, І. В. Пиріг, В. Д. Поливанюк, Д. Б. Санакоєв. Дніпро : Дніпровський державний університет внутрішніх справ, 2024. 32 с.

Погорецький Микола Анатолійович,
професор кафедри кримінального процесу та криміналістики навчально-наукового інституту права, проректор з науково-педагогічної роботи Київського національного університету імені Тараса Шевченка, доктор юридичних наук, професор, член-кореспондент Національної академії правових наук України

КРИМІНАЛІСТИЧНЕ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ДОКАЗУВАННЯ В УМОВАХ ЦИФРОВІЗАЦІЇ ТА ВОЄННОГО СТАНУ: ПРОБЛЕМИ ТА ШЛЯХИ ВИРІШЕННЯ

Криміналістичне забезпечення доказування у сучасному кримінальному провадженні дедалі більше набуває статусу не допоміжного, а системоутворювального елементу доказового права, оскільки саме воно визначає надійність процедур